

PROFESSIONAL TA'LIM TIZIMIDA BUGUNGI KUNDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISLOHOTLAR

Maxmudova Gulg'uncha

Erkinjonovna

Farg'pna shaxar 2- son texnikumi

o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida professional ta'lim tizimida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar, ularning mazmun-mohiyati, maqsad va vazifalari, shuningdek, kadrlar tayyorlash sifatini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi. Professional ta'lim muassasalarining zamonaviy mehnat bozori talablariga moslashtirilishi, dual ta'lim tizimining joriy etilishi, xalqaro standartlar asosida o'quv dasturlarining takomillashtirilishi va raqamlashtirish jarayonlari yoritilgan. Shuningdek, tizimni yanada rivojlantirish istiqbollari va dolzarb muammolari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar

Professional ta'lim, islohot, dual ta'lim, kompetensiya, mehnat bozori, raqamlashtirish, kadrlar tayyorlash, innovatsiya, ta'lim sifati, modernizatsiya.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida har bir davlatning barqaror rivojlanishi malakali va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash tizimiga bevosita bog'liqdir. O'zbekiston Respublikasida ham ta'lim sohasini tubdan isloh qilish,

ayniqsa professional ta'lim tizimini zamon talablariga moslashtirish ustuvor yo'nalishlardan biri etib belgilangan.

Professional ta'lim tizimi iqtisodiyotning real sektori uchun o'rta bo'g'in mutaxassislarini tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois so'nggi yillarda ushbu tizimni modernizatsiya qilish, o'quv jarayoniga ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy etish, ishlab chiqarish bilan integratsiyani kuchaytirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Professional ta'lim tizimini isloh qilishning huquqiy asoslari

O'zbekiston Respublikasida professional ta'lim tizimini takomillashtirish bo'yicha bir qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Jumladan, Ta'lim to'g'risida Qonun hamda Kadrlar tayyorlash milliy dasturi ta'lim tizimini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini belgilab berdi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan professional ta'lim muassasalari faoliyatini muvofiqlashtirish, o'quv dasturlarini yangilash va sifat nazoratini kuchaytirish bo'yicha tizimli ishlar olib borilmoqda.

Huquqiy asoslarning takomillashuvi professional ta'limni bosqichma-bosqich yangi tizimga o'tkazish, kasb-hunar maktablari, kollej va texnikumlar faoliyatini qayta tashkil etish imkonini berdi.

Dual ta'lim tizimining joriy etilishi

Professional ta'lim tizimidagi muhim yangiliklardan biri — dual ta'lim shaklining keng joriy etilishidir. Dual ta'lim o'quvchilarning nazariy bilimni ta'lim muassasasida, amaliy ko'nikmani esa ishlab chiqarish korxonalarida egallashini nazarda tutadi.

Bu tizimning afzalliklari quyidagilardan iborat:

- Bitiruvchilarning mehnat bozoriga tez moslashuvi
- Ish beruvchilar bilan hamkorlikning kuchayishi
- Amaliy tajribaning oshishi

- Ishga joylashish darajasining yuqoriligi

Dual ta'lim orqali ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi uzviy bog'liqlik mustahkamlanmoqda.

O'quv dasturlarini modernizatsiya qilish

Zamonaviy mehnat bozori yangi kasb va mutaxassisliklarni talab qilmoqda. Shu bois professional ta'lim muassasalarida o'quv dasturlari muntazam ravishda yangilanmoqda.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida ishlab chiqilgan o'quv dasturlarida quyidagilarga e'tibor qaratilmoqda:

- Amaliy mashg'ulotlar ulushini oshirish
- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng qo'llash
- Xorijiy tajribani o'rganish
- Ish beruvchilar bilan hamkorlikda malaka talablari ishlab chiqish

Natijada ta'lim mazmuni real sektor ehtiyojlariga yaqinlashtirilmoqda.

Raqamlashtirish va innovatsiyalar

Bugungi kunda professional ta'lim tizimida raqamlashtirish jarayonlari jadal sur'atlarda olib borilmoqda. Elektron jurnal va kundaliklar, onlayn ta'lim platformalari, masofaviy ta'lim elementlari keng joriy qilinmoqda.

Axborot texnologiyalaridan foydalanish:

- O'quv jarayonining shaffofligini ta'minlaydi
- Ta'lim sifatini monitoring qilish imkonini beradi
- O'qituvchilarning metodik mahoratini oshiradi
- O'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmasini rivojlantiradi

Shuningdek, zamonaviy laboratoriyalar va o'quv ustaxonalari tashkil etilmoqda.

O'qituvchilar malakasini oshirish

Professional ta'lim sifatini oshirishda pedagog kadrlarning roli beqiyosdir. Shu sababli o'qituvchilar malakasini oshirish va qayta tayyorlash tizimi takomillashtirilmoqda.

Pedagoglar:

- Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'rganmoqda
- Ishlab chiqarish korxonalarida stajirovka o'tamoqda
- Xalqaro tajribalarni o'zlashtirmoqda

Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Professional ta'lim tizimida mavjud muammolar

Islahotlarga qaramay, tizimda ayrim muammolar ham mavjud:

- Moddiy-texnik bazaning ayrim hududlarda yetarli emasligi
- Ish beruvchilar bilan hamkorlikning to'liq yo'lga qo'yilmaganligi
- Ba'zi mutaxassisliklarga talabning pastligi
- O'qituvchilarning ishlab chiqarish tajribasining yetarli emasligi

Mazkur muammolarni bartaraf etish tizimni yanada rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Professional ta'lim tizimini rivojlantirish istiqbollari

Kelgusida professional ta'lim tizimini rivojlantirishda quyidagi yo'nalishlar ustuvor bo'lib qoladi:

- Xalqaro standartlarga moslashtirish
- Xorijiy ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni kengaytirish
- Raqamli texnologiyalarni chuqurlashtirish
- Yangi kasb va mutaxassisliklarni joriy etish
- Hududiy iqtisodiyot ehtiyojlariga mos kadrlar tayyorlash

Bu chora-tadbirlar professional ta'lim tizimining samaradorligini yanada oshiradi.

Professional ta'lim tizimida xalqaro tajriba va integratsiya jarayonlari

Bugungi kunda professional ta'lim tizimini rivojlantirishda xalqaro tajribani o'rganish va uni milliy tizimga moslashtirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Rivojlangan davlatlarda kasbiy ta'lim ishlab chiqarish bilan chambarchas bog'langan bo'lib, ta'lim dasturlari to'g'ridan-to'g'ri iqtisodiyot ehtiyojlariga xizmat qiladi.

Xususan, Germaniya tajribasida dual ta'lim tizimi samarali yo'lga qo'yilgan bo'lib, o'quvchilarning asosiy qismi ishlab chiqarish korxonalarida amaliyot o'taydi. Shu model asosida O'zbekistonda ham dual ta'lim mexanizmlari keng joriy etilmoqda.

Shuningdek, UNESCO va Yevropa Ittifoqi bilan hamkorlik doirasida kasbiy ta'lim standartlarini xalqaro talablar asosida takomillashtirish, malaka ramkalarini ishlab chiqish va pedagoglar salohiyatini oshirishga qaratilgan loyihalar amalga oshirilmoqda.

Xalqaro integratsiya jarayonlari quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'lmoqda:

- Xorijiy ekspertlarni jalb qilish
- Qo'shma ta'lim dasturlarini ishlab chiqish
- Akademik almashinuv dasturlarini yo'lga qo'yish
- Bitiruvchilarning diplomlarini o'zaro tan olish tizimini rivojlantirish

Bu jarayonlar professional ta'lim tizimini jahon ta'lim makoniga integratsiya qilishga xizmat qilmoqda.

Mehnat bozori va professional ta'lim o'rtasidagi uzviy bog'liqlik

Professional ta'lim tizimining samaradorligi, avvalo, uning mehnat bozori bilan qanchalik uyg'un ishlashiga bog'liq. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida kasblar tez o'zgarib bormoqda, yangi texnologiyalar paydo bo'lmoqda, ayrim kasblar esa o'z dolzarbligini yo'qotmoqda.

Shu sababli professional ta'lim muassasalari faoliyatida quyidagi masalalarga alohida e'tibor qaratilmoqda:

1. Hududiy mehnat bozori monitoringini olib borish
2. Ish beruvchilar bilan doimiy hamkorlikni yo'lga qo'yish
3. Bitiruvchilarning bandlik darajasini tahlil qilish

4. Yangi kasb va mutaxassisliklarni ochish

Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari bilan hamkorlikni kengaytirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Chunki aynan shu soha iqtisodiyotning asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biri hisoblanadi.

Professional ta'lim tizimi mehnat bozori talablariga moslashgan holda quyidagi natijalarga erishishni maqsad qiladi:

- Ishsizlik darajasini kamaytirish
- Yoshlarning kasbga bo'lgan qiziqishini oshirish
- O'zini o'zi band qilish ko'nikmalarini shakllantirish
- Tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirish

Shuningdek, startup loyihalarni qo'llab-quvvatlash, innovatsion g'oyalarni amaliyotga joriy etish orqali professional ta'lim muassasalari nafaqat kadr tayyorlovchi, balki innovatsion markaz sifatida ham faoliyat yuritmoqda.

Professional ta'limda sifat nazorati va baholash tizimi

Ta'lim sifatini ta'minlash har qanday islohotning asosiy mezonidir. Professional ta'lim tizimida sifat nazoratining zamonaviy mexanizmlari joriy etilmoqda.

Bunda:

- Ichki va tashqi baholash tizimi
- Davlat ta'lim standartlariga muvofiqlik monitoringi
- Mustaqil malaka baholash markazlari faoliyati
- Bitiruvchilar bilimni kompetensiya asosida baholash

kabi mexanizmlar muhim rol o'ynamoqda.

Sifat nazorati tizimining takomillashuvi ta'lim jarayonining shaffofligini oshiradi, pedagoglar va o'quvchilarning mas'uliyatini kuchaytiradi hamda bitiruvchilarning raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

Ijtimoiy hamkorlik va ota-onalar bilan ishlash

Professional ta'lim tizimida ijtimoiy hamkorlikni rivojlantirish ham muhim yo'nalishlardan biridir. Ta'lim jarayonida ota-onalar, mahalla, korxonalar va jamoatchilik bilan samarali hamkorlik o'quvchilarning kasbiy shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Kasb tanlash jarayonida yoshlarni to'g'ri yo'naltirish, ularning qiziqish va qobiliyatlarini aniqlash, psixologik maslahatlar berish tizimni yanada samarali qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasida professional ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar ta'lim sifatini oshirish, mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlash hamda iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan.

Dual ta'lim tizimining joriy etilishi, o'quv dasturlarining modernizatsiyasi, raqamlashtirish jarayonlari va pedagog kadrlar malakasini oshirish bo'yicha olib borilayotgan ishlar tizimni yangi bosqichga olib chiqmoqda.

Kelgusida mavjud muammolarni bartaraf etish, xalqaro tajribani keng joriy qilish va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish professional ta'lim tizimining yanada rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. – Toshkent.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining professional ta'limni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
4. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi materiallari.
5. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent.
6. Professional ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha metodik qo'llanmalar.